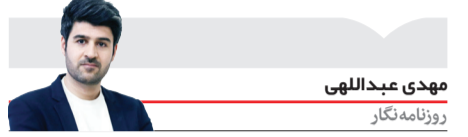

هلند اندازه دو استان شمالی ایران است، اما ۱۴ برابر ما درآمد بخش کشاورزی دارد

درمان هلندی اقتصاد

مهدی عبداللهی

روزنامه‌نگار

کشور هلند در سال ۲۰۱۸ میلادی درحالی‌که با صادرات بیش از ۹۰ میلیارد دلاری خود در کنار کشور آمریکا دومین صادرکننده محصولات بخش کشاورزی و غذاست که کل صادرات ایران در این بخش طی سال‌های اخیر به‌طور میانگین سالانه ۶ میلیارد دلار بوده است.

برای درک اهمیت حجم عظیم تولیدات و صادرات بخش کشاورزی هلند فقط کافی است این چند مورد آمار را مقایسه کنیم: ۱- کل مساحت هلند ۴۱ هزار کیلومتر مربع یا ۴ هزار کیلومتر مربع بیشتر از مساحت ۲۷ هزار کیلومتری دو استان شمالی ایران یعنی گیلان و مازندران است. ۲- درحالی‌که در مساحت ۴۱ هزار کیلومتر مربعی هلند ۱۷ میلیون و ۱۸۱ هزار نفر زندگی می‌کنند اما استان‌های شمالی ایران حدود ۵/۸ میلیون نفر (۲/۵ میلیون نفر در گیلان و ۲/۳ میلیون نفر در مازندران) جمعیت را در خود جای داده‌اند. ۳- جمعیت شاغل در بخش کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران حدود ۴۵۴ هزار نفر یا معادل ۸ درصد از جمعیت این استان‌هاست و در کشور هلند نیروی کار بخش کشاورزی معادل ۲۱۳ هزار نفر یا معادل ۱/۲ درصد از جمعیت کل کشور بوده است. ۴- مقایسه مقدار متوسط بارندگی در استان‌های گیلان و مازندران در دوره درازمدت ۳۰ ساله نشان می‌دهد میانگین آن معادل ۸۳۱ میلیمتر و در هلند در مدت مشابه برابر ۸۱۰ میلیمتر بوده است. در همین زمینه میانگین درجه حرارت در دوره بلندمدت سالیانه استان‌های گیلان و مازندران معادل ۱۶/۵ درجه سانتیگراد و این شاخص در کشور هلند معادل ۱۶ درجه سانتیگراد است. میانگین شاخص رطوبت نسبی در استان‌های گیلان و مازندران معادل ۷۲ درصد و در کشور هلند در حدود ۸۰ درصد اندازه‌گیری شده است. در شاخص سطح اراضی بررسی‌ها نشان می‌دهد مجموع اراضی کشاورزی، جنگل‌ها و مراتع دو استان شمالی ایران حدود ۲/۳ میلیون هکتار و این میزان در هلند ۳/۲ میلیون هکتار است. بر این اساس با توجه به آمار ارائه شده و بررسی‌های انجام گرفته می‌توان گفت وضعیت دو استان شمالی ایران تقریباً از منظر شرایط محیطی و آب‌وهوایی مشابهت بسیار زیادی به یکدیگر دارند، اما نکته قابل تأمل که در این گزارش براساس استنادات آماری به آن پرداخته شده، سطح بالای بهره‌وری تولید در کشور هلند در مقایسه با استان‌های شمالی است. حتی کل کشورمان است، به‌طوری‌که بررسی‌های آماری نشان می‌دهد عملکرد تولید در هلند ۴ تا ۲ برابر بهتر و بیشتر از استان‌های شمالی ایران است. حال سوال این است که چرا این شباهت‌ها در طبیعت و جغرافیا دو نوع عملکرد متفاوت از خود به‌جای گذاشته است.

نتایج بررسی‌های نشان می‌دهد دو سطح متفاوت عملکرد در استان‌های شمالی ایران و هلند ناشی از تمرکز روی تجارت محصولات با ارزش افزوده زیاد است. استفاده از برنامه اصلاح‌نژاد مناسب، استفاده از اقدامات به‌شماره منطقه‌ای در تولید، تمرکز روی تحقیق و توسعه (R&D)، توانایی بالای حمل‌ونقل محصولات، دسترسی مناسب به بازارهای هدف، ایجاد زیربناهای تامین مناسب، توجه به صنایع تبدیلی و صنایع کارخانه‌ای، اهمیت دادن به فعالیت‌های ترویجی در هلند و در مقابل، بی‌برنامگی بخش تولیدات کشاورزی در ایران است. در نهایت از آنجایی که بخش کشاورزی در ایران کمترین آسیب‌را از تحریم‌ها می‌بیند، به‌نظر می‌رسد اگر آردهای در دولت برای توسعه این بخش وجود داشته باشد، می‌توان با ارتقای عوامل تولید، فعالیت‌های ترویجی و... به راحتی سطح تولید فعلی را تا سه برابر و وضعیت فعلی ارتقاداد، چرا که توجه داشته باشیم بررسی‌ها نشان می‌دهد عملکرد تولید کشاورزان نمونه در ایران ۳ تا ۴ برابر بهتر و بالاتر از سایر کشاورزان کشور است.

صادرات کشاورزی هلند ۱۴ برابر ایران

براساس آمارهای وزارت کشاورزی هلند، صادرات بخش کشاورزی این کشور در سال ۲۰۰۸ حدود ۶۵ میلیارد یورو بوده که این میزان تا سال ۲۰۱۱ به ۷۳/۷ میلیارد یورو، تا سال ۲۰۱۵ به ۸۱/۴ میلیارد یورو، تا سال ۲۰۱۷ به ۹۰/۱ میلیارد یورو و در سال ۲۰۱۸ نیز به ۹۰ میلیارد و ۳۰۰ میلیون یورو رسیده است. همچنین میزان واردات بخش کشاورزی این کشور از ۴/۱۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۰۸ تا سال ۲۰۱۷ به ۶/۱۱ میلیارد یورو و در سال ۲۰۱۸ نیز ۶/۱۴ میلیارد یورو بوده است. بر این اساس تراز تجاری بخش کشاورزی و غذایی هلند نیز از ۲۳/۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۰۸ به ۲۸/۹ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۷ و به ۲۸/۸ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۹ رسیده است. اما اگر مقایسه ساده بین اعداد وارداتی بخش کشاورزی هلند و ایران داشته باشیم به نکات جالب توجهی پی خواهیم برد. از جمله اینکه براساس آمارهای وزارت جهاد کشاورزی میزان صادرات ایران از ۴/۹ میلیارد دلار در سال ۹۲ به ۶/۸ میلیارد دلار در سال ۹۳، به ۵/۵ میلیارد دلار در سال ۹۴، به ۵/۷ میلیارد دلار در سال ۹۵، به ۶/۶ میلیارد دلار در سال ۹۶، به ۶/۴ میلیارد دلار در سال ۹۷ و به ۴/۱ میلیارد دلار نیز در سال ۹۸ رسیده است. البته ممکن

است این مساله مطرح شود که با توجه به اینکه جمعیت ایران ۸۳ میلیون و جمعیت هلند حدود ۱۷ میلیون و ۱۸۱ هزار نفر است، بخشی از تولیدات کشاورزی و غذایی ایران صرف مصرف داخلی می‌شود که هلند این مقدار را می‌تواند صادر کند اما با توجه به اینکه مساحت و شرایط اقلیمی، زمین‌شناسی و جغرافیایی هلند شباهت زیادی به دو استان شمالی کشور دارد، وضعیت تجارت بخش کشاورزی هلند با استان‌های مذکور مقایسه می‌شود که آمار قابل استنادی در این زمینه وجود ندارد و فقط در سال ۱۳۹۵ کل صادرات استان مازندران در سالنامه آماری این استان حدود ۳۸۰ میلیون دلار ذکر شده است.

صادرات سبزیجات هلند برابر کل صادرات کشاورزی ایران

براساس آمارهای وزارت کشاورزی هلند، از صادرات ۹۰/۳ میلیارد یوروی بخش کشاورزی این کشور در سال ۲۰۱۸، حدود ۴۷/۶ میلیارد یورو آن مربوط به ۶ قلم از کالاهای شامل حدود ۹/۲ میلیارد یورو مربوط به صادرات گل و گیاهان زینتی، ۹/۲ میلیارد یورو مربوط به ماشین‌آلات و کودهای کشاورزی، ۸/۵ میلیارد یورو مربوط به لبنیات و تخم‌مرغ، ۸/۱ میلیارد یورو مربوط به گوشت، ۶/۶ میلیارد یورو مربوط به سبزیجات و ۶ میلیارد یورو آن نیز مربوط به صادرات میوه است. اما در کنار حجم قابل توجه ارزش ارزی اقلام صادراتی هلند، اقلام عمده صادراتی ایران نیز بسیار جالب توجه هستند، به‌طوری‌که از صادرات ۴ میلیارد و ۹۵ میلیون دلار بخش غذا و کشاورزی ایران در ۹ ماهه سال جاری، به لحاظ ارزش پنج قلم کالاهای عمده بخش کشاورزی ایران در ۹ ماهه اسما پسته و مغزپسته تازه یا خشک با ۵۸۵ میلیون دلار، گوجه فرنگی با ۱۸۴ میلیون دلار، سیب تازه با ۱۸۱ میلیون دلار، هندوانه با ۱۷۷ میلیون دلار و رب گوجه‌فرنگی نیز با ۱۱۸ میلیون دلار به ترتیب در رتبه‌های اول تا پنجم با بیشترین ارزش صادراتی قرار دارند. به لحاظ وزنی نیز، هندوانه با ۷۲۶ هزار تن در رتبه اول، گوجه‌فرنگی با ۴۱۵ هزار تن در رتبه دوم، پیاز و موسسیر با ۱۳۲ هزار تن در رتبه سوم، سیب‌زمینی با ۳۰۹ هزار تن در رتبه چهارم و سیب با ۳۰۱ هزار تن در رتبه پنجم قرار دارند.

هلندی‌ها چگونه ۹۰ میلیارد یورو صادرات کشاورزی دارند؟

کشاورزی در هلند از دیرباز به‌عنوان بخش اصلی فعالیت اقتصادی نقش ایفا کرده، به‌طوری‌که این کشور پس از آمریکا در رده دوم صادرکنندگان محصولات کشاورزی است. هرچند استان‌های گیلان و مازندران از لحاظ اقلیمی دارای شرایط یکسان و در برخی شاخص‌ها دارای شرایط بهتری نسبت به کشور هلند هستند، به‌عنوان مثال بخش عمده‌ای از مساحت کشور هلند با توجه به کمتر بودن ارتفاع این کشور نسبت به سطح دریا دچار شوری بوده و چندان حاصلخیز نیست، درحالی‌که در دو استان شمالی کشور امکان دسترسی به زمین‌های حاصلخیز در دشت‌های وسیع و خاک مناسب بیشتر است؛ همچنین دسترسی به منابع انرژی ارزان از جمله دیگر موارد برتری دو استان شمالی ایران نسبت به کشور هلند است؛ با این حال عملکرد بخش کشاورزی دو استان گیلان و مازندران ایرانی با کشور هلند به هیچ‌وجه قابل مقایسه نیست. طبق مطالعاتی که در این زمینه انجام شده، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد تفاوت عملکردی بخش کشاورزی هلند با دو استان شمالی ایران و در مقایسه بزرگ‌تر با کشاورزی ایران عمدتاً به دلایل زیر است.

همسایه‌ها؛ خریدار اصلی تولیدات هلند

هرکدام از ما شهروندان ایرانی در فصل برداشت محصولات کشاورزی که در نقاط مختلف جغرافیایی کشور هم متفاوت است، به کرات تصاویر و فیلم‌هایی از دورریختن میوه‌وسبزیجات به دلیل نبود بازار مصرف توسط کشاورزان ایرانی مشاهده کرده‌ایم. اما برخلاف کشاورزی بدون برنامه در ایران، کشاورزان هلندی به‌خاطر وجود بندر آمستردام که بزرگ‌ترین بندر اروپاست، به سرعت محصولات تولیدی خود را به دست مصرف‌کنندگان در کشور همسایه می‌رسانند؛ به‌طوری‌که از ۹۰/۳ میلیارد یورو صادرات بخش کشاورزی هلند در سال ۲۰۱۸، حدود ۴۶ درصد یا معادل ۴۱/۵ میلیارد یورو آن به سه کشور همسایه هلند یعنی آلمان، بلژیک و انگلستان (حدود ۲۲/۸ میلیارد یورو) به آلمان و ۱۰/۲ میلیارد یورو آن به بلژیک و ۸/۵ میلیارد یورو نیز به انگلستان) صادر شده است. پس از این سه کشور، اقلام کشاورزی هلند حدود ۷/۷ میلیارد یورو به فرانسه، ۲/۴ میلیارد یورو به ایتالیا، ۲/۶ میلیارد

یورو به اسپانیا، ۲/۵ میلیارد یورو به آمریکا، ۲/۴ میلیارد یورو به چین، ۲/۴ میلیارد یورو به لهستان و نزدیک به ۲ میلیارد یورو نیز به سوئد صادر شده است.

بازدهی تولید محصولات باغی هلند ۲ تا ۳ برابر استان‌های شمالی

در بخش تولیدات باغی نیز آمارهای گزارش سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی برای دو استان شمالی و گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران برای بررسی وضعیت هلند نشان می‌دهد در این بخش نیز عملکرد تولید در واحد سطح از برتری کامل بهره‌وری کشاورزی هلندی‌ها نسبت به دو استان شمالی ایران برخوردار است، به‌طوری‌که مقایسه عملکرد تولید محصولاتی همچون سیب، انگور، گلابی، آلو و توت‌فرنگی گلخانه‌ای هلند با دو استان شمالی ایران نشان می‌دهد عملکرد تولید در واحد سطح در این کشور بین دو تا سه برابر بهتر از دو استان شمالی ایران است.

تولید محصولات دامی هلند ۹ تا ۲۲ برابر دو استان شمالی

در بخش تولیدات دام، طیور و آبزیان مقایسه میزان تولیدات دو استان شمالی ایران و کشور هلند نتایج جالب‌توجهی دارد، چرا که جز بخش آبزیان، در همه بخش‌های میزان تولید استان‌های شمالی ایران بسیار کمتر از تولیدات هلند است. در همین زمینه طبق گزارش سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی از بخش تولیدات دام، طیور و آبزیان و همچنین گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران، در استان گیلان و مازندران سالانه درحالی‌که به ترتیب ۱۷/۵ هزار تن و ۱۳/۷ هزار تن تخم‌مرغ تولید می‌شود که این میزان در هلند ۶۹۲ هزار تن است. تولید گوشت قرمز در دو استان شمالی ایرانی درحالی‌که به ترتیب ۲۴ و ۴۶ هزار تن در گیلان و مازندران است که این میزان ۶۸۸ هزار تن در هلند است. تولید گوشت مرغ درحالی‌که در استان گیلان ۱۹۲ و در استان مازندران ۲۶۴ هزار تن است که این میزان در هلند سالانه یک میلیون و ۲۴۷ هزار تن است. در دو استان شمالی کشور درحالی‌که به ترتیب ۱۸۱ و ۴۹۳ هزار تن شیر گاو در گیلان و مازندران تولید می‌شود که این میزان در هلند ۱۱ میلیون و ۶۴۱ هزار تن است. در بخش صید و آبزی‌پروری در دو استان شمالی

ایران در مجموع ۱۱۱ هزار تن تولید وجود دارد که این میزان در هلند نزدیک به ۴۴ هزار تن است. به‌عبارت دیگر درحالی‌که مجموع تولید تخم‌مرغ دو استان شمالی ایران سالانه ۳۱ هزار تن است که این میزان در هلند ۶۹۲ هزار تن (۲۲ برابر) است. درحالی‌که تولید گوشت قرمز در دو استان شمالی نزدیک به ۷۱ هزار تن است که این میزان در هلند ۶۸۸ هزار تن (۱۰ برابر)، درحالی‌که تولید گوشت مرغ در دو استان شمالی ۴۵۶ هزار تن است که این میزان در هلند یک میلیون و ۷۴۷ هزار تن (۴ برابر)، درحالی‌که تولید شیر گاو در دو استان شمالی ایران ۶۷۴ هزار تن است که این میزان در هلند ۱۱ میلیون و ۶۴۱ هزار تن (۱۷ برابر) و درحالی‌که تولید صید و آبزی دو استان شمالی ۱۱۱ هزار تن است که این میزان در هلند نزدیک به ۴۴ هزار تن است.

بازدهی تولید محصولات زراعی هلند ۳ تا ۴ برابر استان‌های شمالی

بخش تولیدات زراعی به جهت وجود محصولات استراتژیکی همچون گندم، جو و خوراک دام و طیور بسیار مهم است. در این زمینه بررسی‌ها نشان می‌دهد به جز گندم، سالانه مقادیر قابل توجهی جو و خوراک دام و طیور همچون ذرت و کلزا وارد کشور می‌شود و در بخش واردات نیز خوراک دام طیور جزء اقلام عمده وارداتی ایران بوده و البته که ارز دولتی نیز برای واردات آنها تعلق می‌گیرد. در این زمینه نیز برای مقایسه عملکرد محصولات مشترک زراعی در دو استان شمالی ایران و کشور هلند از آمارهای گزارش سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی برای دو استان شمالی و گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران برای بررسی وضعیت هلند بهره گرفته شده است. در این بخش به‌جای مقادیر تولید، بهترین شاخص برای سنجش میزان تولیدات، شاخص عملکرد تولید در واحد سطح است که هم سطح فناوری و دانش و هم سطح بهره‌وری را بیان می‌کند. شاخص عملکرد تولید به‌جای توجه به میزان سطح، نتیجه تقسیم ارقام میزان تولید (تن) بر سطح زیر کشت (هکتار) است و هرچه این میزان بالا باشد، نشان دهنده سطح بالای تکنولوژی و بهره‌وری عوامل تولید است. در این زمینه طبق داده‌هایی که در جدول آمده، در بخش تولید گندم عملکرد تولید این محصول در هر هکتار برای استان گیلان یک تن، برای مازندران سه تن و برای هلند ۹ تن است. یعنی در بخش تولید گندم هر هلندی

محصول	گیلان	مازندران	هلند
تخم‌مرغ	۱۷/۵	۱۳/۷	۶۹۲
گوشت قرمز	۲۴/۳	۴۶/۴	۶۸۸
گوشت مرغ	۱۹۲	۲۶۴	۱۷۴۷
شیر گاو	۱۸۱	۴۹۳	۱۱۶۴۱
صید و آبزی‌پروری	۵۱/۵	۶۰	۴۳/۸

منبع: گزارش سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی و گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران

محصول	سطح زیر کشت (هکتار)			میزان تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)
	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	
گندم	۱۰،۴۸۸	۴۹،۴۱۲	۱۵۲،۷۵۵	۱۰،۳۳۳	۱۵۰،۰۵۷	۱،۳۳۳،۰۰۶	۹
جو	۵،۸۸۵	۲۸،۸۵۵	۳۸،۳۴۳	۹،۹۳۳	۵۳،۱۷۳	۲۴۶،۹۷۵	۶
ذرت دانه‌ای	۷۳	۱،۳۳۹	۱۷،۹۵۰	۱۶۰	۳،۸۱۹	۲۱۷،۹۷۵	۱۲
لوبیا	۱،۹۳۰	۶۱۲	۱،۴۴۲	۳،۲۷۴	۱،۰۵۴	۴۰،۴۱۸	۳
کلزا	۱۱	۲۲،۴۴۳	۲،۳۵۲	۸	۳۶،۳۳۸	۹،۴۴۳	۲
سیب‌زمینی	۲۹۹	۱،۹۲۴	۱۵۹،۲۳۳	۳،۲۱۰	۲۰،۷۹۶	۷،۳۳۳،۴۷۲	۱۱
گوجه‌فرنگی گلخانه‌ای	۱	-	۱،۶۵۹	۱۸۳	-	۸۰۶،۰۰۰	-
خیار گلخانه	۱	۲۸	۶۳۴	۷۳	۴۲۷،۰۰۰	۴۲۷،۰۰۰	۱۶
هندوانه	۲،۱۶۱	۹۲۶	۷۲	۴۶،۲۹۹	۲۸،۱۱۲	۲،۵۶۵	۳۰

منبع: گزارش سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی و گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران

محصول	سطح زیر کشت (هکتار)			میزان تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)
	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	
سیب	۷۶	۱،۵۷۲	۸،۶۶۵	۸۱۱	۲۳،۶۴۳	۳۶۳،۰۰۰	۱۵
انگور	۱۲۰	۳۲	۱۹۳	۶۸۱	۲۴۱	۹۲۳	۸
گلابی	۲۳۹	۲۴۴	۷،۹۳۳	۲،۱۱۹	۲،۹۱۵	۲۵۵،۲۰۰	۹
آلو	۶۲	۲۲۰	۲۷۰	۵۴۷	۲،۱۸۲	۵،۱۴۵	۹
توت‌فرنگی گلخانه‌ای	۴	۱	۱،۶۶۴	۱۱۰	۴۰۰	۴۴،۹۲۰	۴۰

منبع: گزارش سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی و گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران

سه برابر کشاورزی مازندران و ۹ برابر کشاورزی گیلانی در واحد سطح گندم تولید می‌کند. در بخش تولید جو، عملکرد استان‌های شمالی ۱/۷ تن در هکتار برای گیلان و ۱/۸ تن در هکتار برای مازندران و ۶ تن در هکتار برای هلند است. در اینجا کشاورزی هلندی در یک واحد سطح ۲/۳ برابر کشاورزی گیلانی و مازندران برداشت محصول دارد. همان‌طور که ارقام و اعداد جدول نشان می‌دهد، در بخش تولید ذرت دانه‌ای، لوبیا، کلزا، سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی گلخانه‌ای، خیار گلخانه و هندوانه نیز میزان تولید هلندی‌ها در واحد سطح بین سه تا چهار برابر تولید یا برداشت کشاورزان دو استان شمالی ایران است.

هزینه میلیاردی هلند برای R&D

یکی از مزیت‌های برتری بخش عملکرد بخش کشاورزی هلند نسبت به کشاورزی در ایران، اهمیت و جایگاه تحقیق و توسعه در فرآیند تولیدات کشاورزی است. تحقیق و توسعه یا R&D (Research and Development) عبارت است از کشف دانش جدید درباره محصولات، فرآیندها و خدمات و به‌کارگیری دانش برای ایجاد محصولات جدید و توسعه یافته است که از طریق تغذیه تکنولوژیکی، شرکت با سازمان یا یک مجموعه در رقابت با سایر تولیدکنندگان برتری می‌بخشد. اما R&D در بخش کشاورزی نیز موجب تولید محصول یا محصولات جدید و ارتقای کیفیت تولید دانش نوین به‌منظور توسعه محصولات و بهینه‌سازی فرآیندها، بازدهی سریع سود، بهبود سریع عملکردها، کشف و درک فرصت‌ها و نیازهای بازار، پاسخ به نیازها و خواسته‌های مصرف‌کنندگان، ارتقای بازدهی فعالیت نیروی انسانی، افزایش نیروی رقابتی در عرصه‌های داخلی و خارجی و حضور فعال در بازارهای جهانی، ارتقای میزان خوداتکایی، تحقیقات در راستای کاهش ضایعات تولیدی و یافتن راهکارهای هوشمندانه برای کاهش هزینه تولید و نهایتاً باعث افزایش درآمد افراد نیز می‌شود. اگر به آمارهای زیر دقت کنیم، به‌خوبی به اهمیت هزینه کرد دولت هلند در R&D بخش کشاورزی پی خواهیم برد. براساس آمارهایی که از قانون بودجه هلند استخراج شده، بودجه R&D بخش کشاورزی این کشور از حدود ۱۰۹ میلیون دلار در سال ۱۹۶۰ میلادی به ۲۰۸ میلیون دلار در سال ۱۹۷۰، به ۴۸۳ میلیون دلار در سال ۲۰۰۰، به ۶۴۹ میلیون دلار در سال ۲۰۱۱ و به ۷۲۸ میلیون دلار در سال ۲۰۱۴ و به ۸۶۴ میلیون دلار در سال ۲۰۱۶ رسیده است. در کنار دولت، بخش‌های تجاری و هلدینگ‌های سوی وزارت کشاورزی هلند، شرکت‌های تجاری و هلدینگ‌های عظیم بخش خصوصی این کشور نیز ارقام قابل توجهی در حوزه R&D هزینه می‌کنند که این میزان برای بیش از ۱۰ کارمند در سال ۲۰۱۸ نزدیک به یک میلیارد یورو بوده است. اما نتایج این هزینه‌کرد در R&D را می‌توان در عملکرد تولید به‌خوبی مشاهده کرد، به‌طوری‌که براساس مطالعه‌ای که در مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب‌اتاق بازرگانی ایران انجام شده، درآمد صادراتی هر هکتار سطح زیر کشت در گیلان و مازندران درحالی‌که ۹۵۰ و ۲۸۵ دلار است که این میزان در هلند نزدیک به ۲۰ هزار دلار یا بیش از ۱۶ برابر میانگین دو استان شمالی ایران است.

صنایع تبدیلی نجات بخش کشاورزی هلند

فرآوری محصولات کشاورزی و ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی از جمله اولویت‌های کشور هلند به‌منظور توسعه فعالیت کشاورزی بوده و از سالیان دور تلاش‌هایی برای سرمایه‌گذاری در این بخش کرده‌اند، به‌طوری‌که در حال حاضر حدود ۳۴ درصد از ارزش تولید بخش کشاورزی ناشی از فرآوری محصولات خام وارداتی است. با وجود اهمیت فراوان صنایع تبدیلی و تکمیلی در رشد و بهبود درآمد بخش کشاورزی می‌توان بیان کرد که نه تنها در استان گیلان و مازندران بلکه در کل کشور نیز برنامه و سرمایه‌گذاری مناسبی برای فرآوری محصولات کشاورزی انجام نگرفته است، چرا که درحالی‌که ۱۷ تا ۱۸ درصد از شاغلان کشور در بخش تولیدات بخش کشاورزی مشغول فعالیت هستند که ارزش افزوده این بخش کمتر از ۱۰ درصد در کل تولید کشور است. همچنین درحالی‌که ۱۸ درصد از شاغلان کشور در بخش کشاورزی مشغول فعالیت هستند که این وضعیت در ایران برعکس بوده و تعداد زیادی از کشاورزان در فصل تولید یا بیکاری پنهان مواجهند و در فصول دیگر عملاً مجبورند به مشاغل کاذب روی بیاورند.